

[הנקרא גם "שבתא"].

תנו רבנן: אין אופין מיום טוב ראשון לחבירו יום טוב שני.

באמת, באופן מוחלט [כאילו היתה זו הלכה למשה מסיני], אמרו: ממלאה אשה כל הקדרה בשר, אף על פי שאינה צריכה אלא לחתיכה אחת.

וכן ממלא נחתום חבית של מים אף על פי שאינו צריך אלא לקיתון אחד.

כיון שהכל הוא טירחה אחת.

אבל לאפות, שצריכים לטפל בכל ככר לעצמו — אינו אופה אלא מה שצריך לו.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: ממלאה אשה כל התנור פת, למרות שאינה צריכהה אלא פת אחת, מפני שהפת נאפת יפה בזמן שהתנור מלא, והחום אינו מתפשט נאבד.

אמר רבא: הלכה ברבי שמעון בן אלעזר.

איבעיא להו: מי שלא הניח עירובי תבשילין —

האם גם הוא נאסר בכיבול לכבוד שבת, וגם קמחו נאסר.

או דלמא רק הוא עצמו נאסר לבשל, ואין קמחו נאסר?

למאי נפקא מינה? — האם צריך הוא לאקנויי קמחו לאחרים.

אי אמרת הוא נאסר וקמחו נאסר — צריך לאקנויי קמחו לאחרים כדי שיוכלו לאפותו.

ואי אמרת הוא נאסר ואין קמחו נאסר — לא צריך לאקנויי קמחו לאחרים.

מאי ההלכה בענין זה?

תא שמע: מי שלא הניח עירובי תבשילין, הרי זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין, לא לו ולא לאחרים, ולא אחרים אופין ומבשלין לו.

ביצד הוא עושה — מקנה קמחו לאחרים, ואופין לו ומבשלין לו.

שמע מינה: הוא נאסר וקמחו נאסר.

ומסקינן: שמע מינה.

איבעיא להו: מי שלא הניח עירובי תבשילין, ועבר ואפה — מאי, האם מותר לו לאכול בשבת?

תא שמע: מי שלא הניח עירובי תבשילין — ביצד הוא עושה?

מקנה קמחו לאחרים, ואחרים אופין לו ומבשלין לו.

ואי איתא שאם עבר ואפה מותר לאוכלו י"ב-ב בשבת — ליתני: בברייתא את ההלכה הזאת שאם עבר ואפה — מותר, שהרי התנא בא ללמד לנו מה יעשה כדי שיוכל לאכול.

ומשינין: אמר רב אדא בר מתנה: תנא, רק תקנתא דחיתרא — קתני. אבל תקנתא דאסורא — לא קתני.

תא שמע: מי שהניח עירובי תבשילין — הרי זה אופה ומבשל ומטמין. ואם רצה לאכול את עירובו ביום טוב לאחר שסיים מלאכת ההכנה לשבת — הרשות בידו.

ואם אכלו לעירובו עד שלא אפה או עד שלא הטמין — הרי זה לא יאפה ולא יבשל ולא יטמין, לא לו ולא לאחרים.

ולא אחרים אופין ומבשלין לו.

ובית הלל אומרים: מערב בתבשיל אחד ועושה בו כל צרכו.

אבל מבשל הוא ליום טוב, ואם הותיר — הותיר לשבת. ובלבד שלא יערים! שלא יבשל פעם אחת לצורך יום טוב, ואחר כך יאמר שהוא צריך לבשל פעם נוספת לאורחים, ולמעשה הוא יעשה זאת לשבת.

תא שמע ראייה שהמאכל נאסר מהא דתנן במסכת תרומות [ב ג]: המעשר פירותיו בשבת, ועבר על איסור תיקון פירותיו מדרבנן:

ואם הערים — אסור לאוכלו בשבת.

בשוגג — יאכל, במזיד — לא יאכל.

ומוכח שהמבשל ללא עירוב נאסר המאכל לאוכלו בשבת.

ומוכח שאסור לאכול ממאכל שנתקן באיסור דרבנן.

אמר רב אשי לדחות את הראיה:

ודחינן לראיה: לא צריכא, כאן מדובר דאית ליה פירי אחריני מתוקנים מערב שבת, ויכול לאכול מהפירות המתוקנים, אך כאן אינו יכול לבשל, ואין לו לאכול כלל אם נאסור עליו את מה שבישל.

וכי מהערמה שאסרו לו לאכול — קא אמרת להוכיח על המבשל ללא עירוב שאסור לאכול!?

תא שמע: המטביל כליו בשבת, בשוגג — ישתמש בהן, במזיד — לא ישתמש בהן.

והרי שאני הערמה, דאחמירו בה רבנן טפי מהעובר במזיד. לפי שהעובר במזיד יודע שהוא עבריין ועתיד הוא לחזור בתשובה, וגם אין אנשים אחרים מוטעים ממנו. אבל המערים ישאר לעולם בקלקלתו משום שחושב שעושה דבר המותר, וגם מכשיל אחרים שיעשו כמוהו, וכך נעקרת תורת עירוב, ולכן החמירו בו לאוסרו.

וגם כאן דחינן: לא צריכא, דאית ליה מאני כלים אחריני.

אי נמי, אפשר לו לקבל כלים אצל שכניו בשאלה, אבל אוכל אין נוהגים להשאל.

רב נחמן בר יצחק אמר: הא מני, הבריייתא שאוסרת את האוכל אם הערים — חנניה היא, וצריכא דבית שמאי, שמצינו שהוא מחמיר בהלכות עירוב, ואין מממנה ראייה שכך הלכה.

תא שמע: המבשל בשבת, בשוגג — יאכל, במזיד — לא יאכל.

דתניא, חנניה אומר: בית שמאי אומרים: אין אופין אלא אם כן ערב בפת, ואין מבשלין אלא אם כן ערב בתבשיל, ואין טומנין אלא אם כן היו חמין טמונין מערב יום טוב.

ודחינן: אסורא על דבר דנעשה במלאכת שבת, שהוא מן התורה, שאני. ואין הוא דומה למבשל בלא עירוב שעבר רק על איסור דרבנן.

שנינו במשנתנו: בית שמאי אומרים שני תבשילין ובית הלל אומרים תבשיל אחד.

ושוין בדג וביצה שעליו שהן שני תבשילין.

ואמרינן: מתניתין — דלא כי האי תנא.

דתניא, אמר רבי שמעון בן אלעזר: מודים בית שמאי ובית הלל על שני תבשילין — שצריך שני תבשילים לעירוב.

על מה נחלקו — על דג וביצה שעליו.

שבית שמאי אומרים: אין זה אלא תבשיל אחד, וצריך שני תבשילין. ובית הלל אומרים: דיו בתבשיל אחד שכזה, היות וכשנים הוא נחשב.

ושוין, שאם פרפר ריסק ביצה ונתן לתוך הדג, או שרסק ירק הנקרא קפלוטות ונתן אותו לתוך הדג — שהן שני תבשילין לדברי הכל.

אמר רבא: הלכתא כתנא דידן, התנא של משנתנו, ואליבא דבית הלל, שדי בתבשיל אחד.⁽¹⁾

שנינו במשנתנו: אכלו או שאבד — הרי זה לא יבשל עליו, וכו'.

אמר אבוי: נקטינן להלכה: אם כבר התחיל בעיסתו ונאכל עירובו — גומר.

מתניתין:

הל יום טוב לחיות אחר השבת —

בית שמאי אומרים: מטבילין את הכל, בין

אדם הצריך להטהר לכבוד יום טוב, ובין כליו — מלפני השבת. היות והטבילה נחשבת כתיקון בין באדם ובין בכלים.

ובית הלל אומרים: את הכלים צריך לטבול מלפני השבת, ואילו האדם יכול לטבול אפילו בשבת.

ושוין בית שמאי ובית הלל, שמשיקין למי המקוה בשבת, את המים היפים לשתייה שנטמאו, ובתנאי שהונחו בכלי אבן שאינו מקבל טומאה — לטהרן באמצעות "זריעה", שהם בטלים בהשקתן למי המקוה, להיות כמי המקוה, ונטהרים בכך.

שהיות והם מונחים בכלי אבן, שאינו מקבל טומאה, נמצא שכל הכנסתם והשקתם למי המקוה אינו אלא לצורך התבטלותם של המים הטמאים למי המקוה.

אבל לא "מטבילין" את המים הטמאים על ידי נתינתם לכלי עץ הטעון טבילה, ומכניסים אותו עם המים כדי שהוא יטהר אגב השקת המים הטמאים במי המקוה. והטעם יתבאר בגמרא.

ומטבילין ביום טוב מגב לגב ומחבורה לחבורה. ויתבאר כל הענין בגמרא.

גמרא:

ומדייקת הגמרא: דכולי עלמא מיהת, מיהו — כלי בשבת לא מטבילים.

מאי טעמא?

1. רבינו תם סובר שאם רוצים גם לאפות וגם לבשל, צריכים גם לשיטתנו שדי בתבשיל

1. רבינו תם סובר שאם רוצים גם לאפות וגם לבשל, צריכים גם לשיטתנו שדי בתבשיל